

Vezérszónoki felszólalás a [H/9010](#) A világgazdasági válság magyarországi következményeinek kezeléséről, és Magyarország növekedési esélyeinek javításáról c. határozat kapcsán

A felszólalás szövege:

DR. SZANYI TIBOR, az MSZP képviselőcsoportja részéről: Köszönöm szépen a szót, elnök úr. Tisztelt Országgyűlés! A tavaly ősszel megrendezett nemzeti csúcson után nem sokkal ült össze a nemzeti gazdasági csúcson, amely alkalmával több munkaadói szervezet és társult személyiségek felajánlották, hogy készítenek egy részletes javaslatot az országunk előtt álló gazdasági reformok ügyében. Mindenekelőtt az MSZP-frakció nevében szeretném kifejezni nagyrabecsülésünket és köszönetünket azért a nagy munkáért, amit a Reformszövetség önkéntesen elvégzett.

A parlamenti munka bizottsági szakaszában ezért is döntöttünk úgy, hogy az Országgyűlés plenáris ülése igenis tárgyalja meg az összeállított javaslatsort. A javaslatokat formailag liberális barátaink terjesztették elő. Magyarországon természetesen valamennyi párt a szabad vállalkozás híve, jóllehet jelentős különbségek vannak a konkrét kérdésekre adandó válaszok terén. Egy, a maihoz hasonló parlamenti tárgyalási nap kiváló alkalom ezek ütköztetésére.

Tisztelt Országgyűlés! Ahhoz, hogy a részleteket is jól megérthessük, hadd indítsam véleményünk kifejtését egy távolabbi pontról: a tavaly megindult, sőt utólag bevallva előjeleiben már 2007-ben látható globális pénzügyi válság az amerikai kontinensről indult; arról a kontinensről, amely hosszú évtizedeken át mintát diktált a világ többi része számára, s amely a legfejlettebb pénzügyi piacokkal rendelkezik. E piacok valójában önszabályozó rendszerként viselkedtek, ám a gyenge ellenőrzés okán túlpörögték magukat, s káoszba torkollott működésük. Fedezet nélküli származékos ügyletek, átláthatatlan matematikai modellekre épülő konstrukciók, hasznavehetetlen kockázatelemzések és emberi csalárdság egyaránt az összeomlás okaiként említhetők.

A válság áttért Európára és lényegében az egész világra. Származékos, valójában virtuális vagyonok tömege porladt el, s a pénzügyi élet lefagyása bénító hatást gyakorol a gazdaság többi területeire is. Féltő, hogy ha nem sikerül újraindítani a világgazdaság lefulladt motorját, akkor a tartalékokban szegény országok súlyos társadalmi következményekkel néznek szembe. De legyünk méltányosak! A gazdagnak mondott Amerikában az elmúlt bő esztendő során 3 millió ember vesztette el otthonát. Magyarra fordítva ez annyit jelentene, mintha idehaza 100 ezer ember vált volna hajléktalanná. Szerencsére ez nem következett be, s azon kell dolgoznunk, hogy ilyesmi ne is következzen be.

A gyógy módok nagyban függenek az adott globális régiók belső életének összefüggéseitől. Amerikában automatikusan a keresletlénkítő eszköztárhoz fordultak, amely lényegében egy a kereslet-kínálat megbomlását ellensúlyozó állami szerepvállalást jelent.

Ezermilliárd dolláros nagyságrendben rakják össze a különböző pénzügyi mentőcsomagokat, amelyek fedezete az amerikai gazdaság roppant fejlett anyagi és szellemi kapacitásainak ígéreteire épül. Európa, különösen annak nyugati fele sok szempontból más. Errefelé jóval nagyobb jelentősége van a szociális megfontolásoknak, iparági sajátosságoknak. Mindezekből fakadóan az európai válságkezelő modell a keresletélénkítésen túl a célzott segélycsomagok eszközeihez nyúl. Itt a pénzteremtés mellett a tartalékoknak kiemelt szerepük van, jóllehet, ezek sem végtelenek. Az EU új tagországaiban, így Magyarországon merőben más a helyzet. A mi EU-n belüli régióink korábban komoly gazdasági fejlődésnek indult, és tartalékunk nem lévén, alapvetően külső hitelekből finanszíroztuk terveinket, és mi tagadás, megelőlegezett életszínvonalunkat.

Számunkra a válság azt is jelenti, hogy perspektíváink fő oszlopa, a nemzetközi finanszírozási pillér roppant össze. A nagyvilág szerencsénkre hamar felismerte ennek veszedelmeit, és a Nemzetközi Valutaalap, az IMF szinte lóhalálában jött a segítségünkre. Bizony jókor. Magyarország világgazdasági kitettsége ugyanis igen erős, hiszen a külföldi működő tőke fajlagos aránya régióinkban itt a legnagyobb, ami békeidőben kifejezett erény az exportunk szempontjából, ám válság idején az exportpiacok beszűkülése most bizony gondba fordult. Magyarország időleges stabilizálása után azonban itt a feladat, hogy a környező országok is biztonságosabb talapzatra kerüljenek, és ezt hivatott elősegíteni a G20-ak, azaz a legfejlettebb és a feltörekvők közül a legsúlyosabb államok csúcsértekezletének közelgő döntése, amely várhatóan megduplázza az IMF finanszírozási képességeit, sőt az IMF-re helyezi az értékelések felelősségét is.

Tömören ez hát az a környezet, amelyen belül nekünk magunknak kell megcselekednünk a ránk jutó teendőket. A Reformszövetség ehhez kívánt hozzájárulni, és ezt akkor is köszönettel vesszük, ha nézeteink nem mindenben találkoznak. Azonban állapítsuk meg önkritikusan, hogy idehaza nemcsak a külvilágról való ismereteink sekélyesek, hanem a belső feladatértésünkkel is komoly bajok vannak. Sőt továbbmegyek: attól tartok, a piaczgazdaság valódi természetéről sincsenek számottevő ismereteink, a legtöbbször csupán érzéseinkre hagyatkozva mondunk bizonytalan tartalmú dolgokat. Pedig most higgadt és hosszú távon is értékálló döntésekre van szükségünk.

Nézzük először, mit is mond Magyarország egyik legtapasztaltabb makroközgazdásza, egy igazi, nemzetközileg is elismert "nagyágyú". Nem kevesebbet állít, mint azt: "A válságkezelés más döntéseket igényel, mint a versenyképességet és a hatékonyságot hosszabb távon megalapozó reform." A sorrend tehát először válságkezelés, utána reform, jóllehet a reformok előkészítését már most el kell kezdenünk. De más mértékadó hazai és külföldi szakemberek is osztják ezt a véleményt. Ezt fogadta be a magyar kormány is, amely rengeteg, saját hatáskörében elvégezhető döntést hozott a válság kezelésére, és ezért nem rontott ajtóstul a parlamentbe a különböző és azonnali reformjavaslatokkal. Igen, a válságkezelés zömmel kormányzati, a reformok pedig zömmel parlamenti cselekvést igényelnek. Szerintem ki-ki maga teszi is a dolgát.

Az ellenzék oldaláról persze lehet azt mondani, hogy a kormány ötödik hónapja késlekedik, hiszen valóban nem hozza a parlamentbe a reformjavaslatok tucatjait, ám jól is teszi, mert elsősorban most a válságkezelés a dolga, a parlamentet egyelőre és jobbra csak jelzésértékű reformlépések törvényi igényével kínálta meg. Kedves ellenzék, a mi helyünkben ezt önök sem csinálnák másképp. (*Mádi László: Ki kéne próbálni.*) És ismét egy szaktekintélyt hozok segítségül: "Azok a receptek, amelyek a válságon kívüli időben alkalmazhatóak, válság idején érvényüket veszítik. Úgy is mondhatjuk, ha válság van, inkább

a keresletösztönző terápiára lehet támaszkodni, a neoklasszikus - ezt én teszem hozzá: neoliberais, neokonzervatív - közgazdaságtanra aligha." Minden attól függ, meddig tart a válság. Amíg ez folytatódik, a reform jegyében végrehajtott kiadáscsökkentések a válságot tovább mélyítik. Ha már döntően a világgazdaságban kezdődő élénkülés hatására a termelés nálunk is emelkedni kezd, a várakozások optimistákká válnak, és a reformszövetségi javaslatokban leírt reformlépéseknek lényegében az lesz a hatásuk, amit a javaslattevők várnak tőlük.

A válságkezelés közvetlen értelme a világ minden táján a pénzügyi csőd elkerülése. Meg kell jegyezni ugyanakkor, ha a pénzügyi nehézségeink fokozódnának, akkor kétségtelenül a Reformszövetség és mások radikális javaslatai egészen más hangsúlyt nyernének, és létjogosultságuk megkérdőjelezhetetlenné válna. Köznapian szólva, ha a konyhában fellobban a tűz, azért még nem kell az egész lakást poroltóval betéríteni. Most jobb tanácsadó a körütekintés.

Mit jelent hát most számunkra a körütekintés? Három meghatározó tényezőt kell egyszerre nemcsak figyelembe venni, hanem egyensúlyba hozni. Mindenekelőtt ki kell jussunk egy kutyaszorítóból, ez pedig a forintárfolyam kálváriája. Mondjuk ki világosan, hogy az a kelepces monetáris modell, amit az MNB az akkori kormány nyomására 2001-ben felállított, és tehetetlenségével a mai napig is tart, lényegében csak külső segítséggel alakítható át. Ezért kell az IMF segítsége. A hirtelen mozdulatok azonban nagyon is kerülendők. A szükséges monetáris műveletek csak a finomegyensúlyok maradéktalan felügyeletével és az MNB részéről a kormánnyal rendkívül szoros összjátékkal hajthatók végre. Ezt célozza egyébként a kormány azon törekvése, hogy centiről centire haladva visszaállítsa a devizahitelek és a forintbitelek megfelelő arányát, de tudnunk kell, hogy e téren a rángatás mindent boríthat.

A másik tényező a költségvetési kiadások mérséklése. E téren engedjenek meg nekem néhány bővebb mondatot. Ez a kérdés ugyanis nem olyan egyszerű, hogy kinézünk magunknak egypár jól definiálható költségvetési tételt, és lemetszünk róluk jó pár százalékot, vagy akár tollvonással kihúzzogatjuk őket. A költségvetési kiadások visszafogása ugyanis az össznemzeti keresletet is szűkíti. Kéretik világosan megérteni: egy olyan kicsi teljesítményű és olyan szociális kitettségű országban, mint Magyarország, az államilag szabályozott kereslet szinte az egyetlen eszköz, amivel az egyensúlyokat tartani tudjuk. Más szavakkal szólva a társadalompolitikai kiadásaink igenis az oly csekély hazai kereslet nagyon fajsúlyos részét képezik, olyannyira, hogy ennek egyoldalú átengedése a válságot egyébként ugyancsak megszenvedő vállalkozói világnak valami olyasmi, mintha az oroszlanidomár a saját lábát kínálná fel az éhező állatának. E téren is elfogadható egyensúlyokat kell keressünk és találjunk.

De nem szabad lemondanunk a takarékos gazdálkodás igényéről. A fűnyírólvhez képest persze most sokkal inkább a gyomlálás a feladatunk, egy több európai egyetemen is oktató magyar professzor szavaival élve "az természetesen helyeselhető, hogy a rossz hatékonyságú állami kiadásokat meg kell szüntetni, másokat pedig azért kell visszafogni, mert a magyar gazdaság jelenlegi jövedelemtermelő képessége nem tudja az adott terheket tovább vállalni. Az első csoportba sorolható a közigazgatás túlméretezettsége és gyenge hatékonysága, beleértve a jelenlegi önkormányzati rendszert, míg a másikba az új EU-tagállamokhoz képest a szociális jellegű kiadásoknak a költségvetésünkben és a GDP-nkben kiugróan magas aránya. Egyszóval, a takarékos és hatékonyság most sokkal többet kell mondjon nekünk, mint az, hogy sokkterápia."

És itt jutok a harmadik egyensúlyi tényezőhöz, ez pedig a kockázatok világa, amelyről frakciótársaim jóval kiterjedtebben is fognak szólni. Itt tehát mérlegelnünk kell, milyen következményekkel jár, ha állástalanná tett tömegeket tolunk ki a szűkös munkaerőpiacra. Folyamatosan számolnunk kell az egyre borúsabb recessziós kilátásokkal is. Fel kell tegyük a kérdést, hogy értelmes dolog-e egy lendülettel az amúgy is nyomott piacokra dobni az állami vagyron még meglévő részét. Milyen értékekkel is számoljunk egy értékalapú ingatlanadónál? Más számok adódnak békeidőben, és mások válság idején. Ezért 2009-ben alighanem időszerűtlen lenne ebbe az irányba fordulnunk, habár az sem jó, ha ezt a lehetőséget szem elől tévesztenénk. Ugyanez vonatkozik az iparüzési adóra, amelynek megszüntetése régi vágyunk, de az ellentétes lábát az istennek sem találjuk. E ponton annak is örülnénk, ha maga a Reformszövetség háttére, azaz a munkáltatók tudnának ilyesmit mutatni a saját vállalásaik szintjén.

Az államigazgatási területen javasolt 100 milliárdos csökkentések alighanem elnagyoltak, habár ezen költségek hatékonyságát valóban vizsgálni kell. A MÁV-nál javasolt több tízmilliárdos visszametszéseket most nem tárgyalnám, erre egy másik vitanap inkább alkalmas lenne. A nyugdíjkorhatár azonnali megemelésének szándéka viszont elhomályosítja azt a gondunkat, hogy még a mai határokhoz képest is átlagosan és ténylegesen 3-4 évvel korábban megyünk nyugdíjba. Az is tény, hogy ma bizonyosan nincs annyi rokkant ember ebben az országban, mint ahányan erre a pillérre támaszkodnak, de ha a ténylegesen rokkantak viszont megkapnák annak a segítségnek akár csak a felét is, amit ma még az ügyeskedők az orruk előtt eloroznak, azzal a társadalom lelkén is máris sokat segítenénk.

Egy szó, mint száz, tisztelt Országgyűlés, valóban van esélyünk rövid távon is jelentősen mérsékelni a kiadásainkat, különösebb megrázkódtatások nélkül is. De ezt a megtakarítást a költségvetési hiányplafon megőrzésén felül azonnal munkahelyek építésére kell fordítanunk, mert a magyar gazdaság egyensúlyához indulásból is 150-200 ezer pluszmunkahelyre van szükség.

(11.10)

Nem utolsósorban azért is szabta át a kormány az EU-források világát elég gyors módon, sőt e téren további lépések is szükségesek. Ilyen esély lehet az is, ha az Európai Bizottsággal a kormány gyorsított folyamatban kitárgyalná, hogy a strukturális alapok egy részét munkahelyteremtésre, munkahelyépítésre fordíthassuk. Kedves kormány, ezt tessék szíves lenni feljegyezni, mert ez egy konkrét javaslat.

Végezetül engedjenek meg úgynevezett zárómegjegyzéseket. A válságból való kilábalás akarata nemcsak politikai, nemcsak makroszintű, hanem köznapi értelemben is összefogást igényel. Legyen egyébként ez a nap a szövetkezések, a szövetkezetek reneszánszának a nyitánya is. Együtt kell működnünk a szakmai szervezetekkel, a civil szervezetekkel, a kamarákkal és a szakszervezetekkel is. Szövetségbe hívjuk a parlamenti ellenzéket is, mert nemzeti sorskérdésekben idehaza nincs és nem is lehet ellenzék. Egyetlen társadalmi réteget sem dobhatunk ki ballasztként, ez az ország sírjon vagy nevéssen együtt.

Amikor új munkahelyekről beszélünk, ezt elsősorban zöldszemlélettel tegyük. A nagyvilágban mindenütt a megújuló és alternatív energiák, illetve a környezetiparok meglódításában keresik a megoldások zömét. Az új munkahelyeket egy új nemzetstratégia mentén építsük, ami hangsúlyosabban a vidékre néz, és nemcsak azért, mert ott van a legtöbb zöld, hanem azért is, mert ma ott van a legtöbb megroggyant életű honfitársunk. Igen, vegyük

szaporábbra a lépteinket az eurózóna felé is, de arról egy pillanatra se feledkezzünk meg, hogy az euró nemcsak egy pénz, hanem egy politikai vállalás is, amelynek összetartó szövetét nem valamilyen közös gazdaságpolitika, hanem ennek hiányában közös szabályok alkotják.

Tisztelt Országgyűlés! A zárómegjegyzéseim után akkor eljutottam a zárómondatomhoz. Ismételten az MSZP-frakció hálás köszönetét szeretném tolmácsolni a Reformszövetség nagylelkű erőfeszítéseikért, azért, hogy kiváltotta a jövőorientált gondolkodás igényét az egész magyar gazdasági-társadalmi elitben, s remélem, talán ugyanezt tapasztalhatjuk majd az ország egészében is.

A kezdeményezést akkor is nagyon fontosnak tartjuk, ha nem minden ponton találkoznak az elképzeléseink. Valóban egy új, fenntartható rendet keres az egész világ, amelynek az útja egy pénzügyi, gazdasági rendszerváltás, és ennek során nem szabad szem elől tévesztenünk a társadalmak alkotóelemét, a dolgozó és megújulni akaró embert, idehaza pedig önmagunkat, hogy a nálunk keletkező hasznok itt is maradjanak. Ha az Országgyűlés ebbe az új épületbe csak egyetlen téglát is beletesz, már nem volt hiábavaló ma itt összejönnünk.

Köszönöm szépen a figyelmet. *(Taps az MSZP padsoraiban.)*